

Записки
Наукового товариства
імені Шевченка

Том XIV

1896

подібно і характеристика Вишенського є в головних чертах правдива; не подобаєсь тільки рец. неприхильне становище автора супротив Скарґи та Єзуїтів), Коцовский В. Література галицко-руська і М. Шашкевич (рец. проф. Третьак), Wolff J. Kniazowie litewsko-ruscy od końca XIV w. (що до предмету і обробленя материялу зве рец. — А. Левицкий працю ту одно з найважнійших, що указались в останних роках), Стороженко А. Кієвъ триста лѣтъ назадъ і тогож: Старинный проектъ заселенія Украйны (рец. Е. Барвіньский).

Отсе був би короткий перегляд цікавіших для нас рецензій ориґінальних праць жерелових, а ще подамо оцінки видаваних материялів. Уміщено тут рецензії на: Сборникъ материяловъ для исторіи просвѣщенія въ Россіи (рец. М. Міхновецкий), Архивъ юго-западної Россіи V, 2 (рец. той сам), Историко-юридическіе материяли извлеченные изъ актовыхъ книгъ губерніи витебской и могилевской (рец. X. X. закидає видавництву фальшованє актів, перекручуванє імен та назвиск польских та вишукуванє в актах в більшій части жалоб на духовенство католицке та шляхту), Codex epistolaris saeculi XV ed. A. Lewicki (рец. Ф. Палé), Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne t. I і II (рец. В. Віттиґ), та Archiv f. slav. Philol. XVI (рец. А. Брюкнер, підносить між иньшими праці І. Верхратского, спеціально про походженє назви Бойків).

Про найновіший рух істориографічний подає відомости перегляд літератури і історії всесвітної проф. Л. Фінкля і співробітників, а огляд часописей, де зауважено і рускі побіч иньших славянських та чужих, подає реєстр праць та рецензій уміщених в важнійших журналах та часописах. В кождім випуску крім того находимо справоздана з місячних засідань Товариства історичного, де подано коротко зміст рефератів, а полишено також місце для полеміки між невдоволеними з рецензій авторами та рецензентами.

Ю. Л.

Wisła. Торічний річник „Wisły“ не приносить нічого такого, що належало б до Русинів-Українців. Дві лише статі належать до Білорусинів, тай ті написані більше фейлетонічно, ніж науково, особливож друга. Они такі: 1. Łachwa і jej mieszkańcy (с. 734—764). Лахва лежить в Минській губернії, в повіті Мозирьскім і займає п'яту часть цілого повіту, бо на загальну суму 1270000 десятин землі припадає на ню 255000 десятин. З того дві третині цілого простору припадає на ліси, в сумі 170000 десятин, а з останніх 85000 припадає: 3000 десятин на поле орне, 40000 на луки і болота, що можна косити, а решта, 42000 на землю під водами, дороги і величезні болота до нічого непридатні. Про мову жителів Лахви каже автор — Наполеон Руба — так: „Мовою на-

роду є оригінальна мішанина мов білоруського і малоруського, мішанина, в котрій дармо дошукувавсь ся чистоти одного або другого мови.

Коротенький зміст статі такий: Автор дає загальний погляд на Полісе і на його води, описує Лахву, причім заботою місця присвячує землям, що належать до князя Радзівіла. Далі говорить про віру і мову тамошнього населення, про господарку лісову, про риболовлю, про озеро Жид, про готовлене риб на продаж, про господарку рілну, про зарібки і моральність населення. При кінці статі додано кілька слів про Жидів тамошних. Більше характеристичні місця наводжу понизше:

„При продажі худоби трапляють ся часто смішні циганства. Жид видає, що родина Полішуків з жалем, а нераз з плачем розстає ся з купленою худобиною, порушений ніби такою сценою полишає худобину на тиждень або й довше „щоби ще трошки порадували ся нею“, але платить все одну ціну, хоть вартість худобини стала високою. Купує худого, забраного просто від роботи вола і з „милосердя“ дозволяє господареві ще через кілька місяців пестити і доглядати його. Дармо старав би ся хто переконати Полішуків, що його циганять...

З другої сторони і Полішуків має немало хитрости, та старає ся нею покористуватись, де лиш вдасть ся: „Оповідали мені, що гандлярі свиний з Турова, Давидгородка і Пиньська бють їх перед зарізанням сильно пачками; від того солонина пухне, робить ся грубою і природна річ, ліпше платить ся“.

Про моральність Полішуків говорить автор дуже неприхильно та осуд моральности є річю зовсім суб'єктивною і залежить від становища автора на якім він стоїть; тож і ту, здаєсь мені, автор або пересолує трохи, або генералізує поодинокі факти. Він каже: „Niesłuchanie rzadko ślub wzięty bywa grobem dziewictwa“ і „Полішуків так вже звикли до того, що не трапляє ся, аби котрий з молодих мужів відкривши щось подібне був невдоволений або знеохочений“. Особливож нарікає на „молодиці“, котрих мужі служать при війську, бо они „ширять найбільше деморалізацію; сміх і погорду викликає не упадок, але мала користь, осягнена при тім, в хустках, коралях, грошах...“ З того всього для нас булоб найцікавіше отсе місце, колиб автор не висказав його лиш голослобно, без подання фактів: „Трапляло ся мені чути про заміну жінок, чинену добровільно братами, про угоду, на підставі когрой сини зборювали старому батькови на ново женити ся, щоби не роздробювала ся батьківщина, а в заміну давали йому свої жінки і т. ин.“ Шкода, що автор не старає ся дослідити докладно ті звичаї, бо они, коли правдиві, моглиб кинути не мало світла на нинішні суспільні і родинні відносини Полішуків.

2. Z życia ludu białoruskiego, ст. 514—521, А. Лентовського. В статі сій подав д. Л. досить побіжно опис хати, гумна, та й сказав кілька слів про сьвятковане Великодня.

З інших статей заслужують уваги: Величезна праця Адольфа Черного, в перекладі Б. Грабовського з лужицької мови, друкована в Віслі минушого року, нескінчена і тепер п. з. *Istoty mityczne Serbów Łużyckich*; Кнопа Оттона: *Podania i opowiadania z W. ks. Poznańskiego*, друков. також минушого року; не єсть то переклад з німецького, лиш короткий зміст, переказаний д. З. Л. Коверскою; В. Насковського: *Kronika geograficzna za r. 1894*; Межинського: *Nuncius cum baculo. Studium archeologiczne o Krywuli*; Карловича: *Systematyka pieśni ludu polskiego*, до деяких пісень подані ту також мелодії; Віторта: *Spółnota litewska*, ст. 1—10. Дуже інтересні також справозданя, Грабовського з етнографічної вистави в Празі і Васілевського з етнографічного відділу вистави львівської, особливо для тих, що не мали нагоди видіти їх особисто; про відділ руський етнографічний на виставі львівській висловляє ся д. Васілевський дуже симпатично, а що до урядження його, каже: „Взагалі відділ польський на виставі етнографічній не видержує жадного порівняня з відділом руським ані що до якости, ані що до скількості виставлених предметів“. Вкінці належить ту ще згадати про рубрику „*Lecznictwo ludowe*“, де зібрано пребогато відомостей з тої так цікавої і важної галузи етнографії, і про старанно ведений відділ критичний та бібліографічний. В. Г.

Lud, organ Towarzystwa ludoznawczego, pod redakcją dr. A. Kalliny. Річник I. ст. 268.

Підчас з'їзду польських літератів і журналістів, що відбув ся 1894 р. у Львові, порушено гадку заложена товариства фолькльорного у Львові. Гадка та ввійшла в житя 9 лютого 1895, коли товариство уконституувало ся, прийнявши назву: *Towarzystwo ludoznawcze*. Для улешня праці поділив ся заряд товариства на вісім секцій, а то: археологічну, антропологічну, географічну, язикову, літературну, музичну, промислову і соціологічну. В програмі товариства читаємо між иньшим отсе: „*Szczególnie te miejscowości, które w dotychczasowych badaniach ludoznawstwa nie były wcale, albo tylko pobieżnie uwzględnione, będą przedmiotem troskliwej uwagi Towarzystwa; nie mniej granice etnograficzne, kolonie polskie na obszarze ruskim, jakoteż ruskie na polskim (?), terytorjalne rozmieszczenie pojedynczych narzeczy, zajmować będą w programie Towarzystwa jedno z najważniejszych miejsc jego pracy*“. Зазначити належить, що єсть се перше фолькльорне товариство польське.